

Alkıştar / Alkışlar*

Komurgaylu ölöndi
Bis çappaylık, koy cizin.
Komudaldu cürümdi
Sananbaylık, undulzın.
Calbıraktı ölöndi
Bis çappaylık, mal cizin.
Çaynalgandu cürümdi
Sananbaylık, undulzın.

Ak ölöñ bajı ak çeçek
At otozo, tük sergeer.
Oñdoy-Bajı On-Sümer
Bis mürgüzes sın sergek.
Kök ölöñ bajı kök çeçek
At otozo, tük sergeer.
Oñdoy-Bajı On-Sümer
Bis mürgüzes sın sergek.

Ak tumanu taygalar-
Ak malıstıñ turluzı.
Ak çeçektü calañdar-
Albatınıñ tös curtı.
Kök tumanu taygalar-
Köp malıstıñ odori.
Kök çeçektü calañdar-
Kalık-conniñ kin-curtı.

ALTAYISKA MAK

Aylu-kündü teñerim,
Aru turzın kaçan da.
Arjan suulu Altayım
Amır turzın kaçan da.

Kündü-aylu teñerim
Aru turzın kaçan da.
Kutuk suulu Altayım
Amır turzın kaçan da.

Üstüsteđi üç cıldıs
Carkınında oynoylık.
Üç toluktu Altaydıñ
Ijığında oynoylık.

Töbigiste dört cıldıs
Carkınında oynoylık.
Dört toluktu Altaydıñ
Ijığında oynoylık.

1.

*Kamışlı otu
Biz biçmeyelim, koyun yesin.
Kötü hayatı
Düşünmeyelim, unutulsun.
Yapraklı otu
Biz biçmeyelim, at yesin.
Kederli hayatı
Düşünmeyelim, unutulsun.*

2.

*Ak otun başı ak çeçek
At otlasa, tüyü dikleşir.
Oñdoy-Bajı On-Sümer
Dua etsek bedenimiz dinleşir.
Gök otun başı gök çeçek
At otlasa, tüyü dikleşir.
Oñdoy-Bajı On-Sümer
Dua etsek bedenimiz dinleşir.*

3.

*Ak dumanlı dağlar
Ak malımızın yaylasıdır.
Ak çeçekli ovalar
Halkın asıl yurdudur.
Gök dumanlı dağlar
Çok malımızın oılağıdır.
Gök çeçekli ovalar
Halkın ana yurdudur.*

4.

ALTAYIMIZA ÖVGÜ

*Aylı, güneşli göđüm,
Arı olsun her zaman.
Yer altı sulu Altayım
Huzurlu olsun her zaman.*

*Güneşli, aylı göđüm
Arı olsun her zaman.
Kaynak sulu Altayım
Huzurlu olsun her zaman.*

5.

*Üstümüzdeki üç yıldız
Aydınlığında oynayalım.
Üç köşeli Altayın
Sığınağında oynayalım.*

*Tepemizdeki dört yıldız
Aydınlığında oynayalım.
Dört köşeli Altayın
Sığınağında oynayalım.*

* Türkiye Türkçesine aktaran : **Figen Güner Dilek**

Altın sındı tayganıñ
Ajuzına baş bolzın.
Agın-çağın talaydıñ
Keçüzine baş bolzın,

Möñtün sürlü taygalar
Ajuzına baş bolzın.
Meltirep akkan talaydıñ
Keçüzine baş bolzın.

Altı tayga ajırgan
At-ercinege baş bolzın.
Albatı-condı tanıtkan
Ada-enege baş bolzın.

Ebirbesti ebirtken
Ercine atka baş bolzın.
El-kalıktı tanıtkan
Ene-adaga baş bolzın.

Maskay akkan talaydıñ
Keçüzine baş bolzın.
Mancık sındı tayganıñ
Ajuzına baş bolzın.

Tolgoy akkan suulardıñ
Keçüzine baş bolzın.
Torko sındı tuulardıñ
Ajuzına baş bolzın.

Arçın möştü Ak-Sümer
Ajuzına baş bolzın.
Agın talay keçüniñ
Keçüzine baş bolzın.

Möş agaştı tayganıñ
Ajuzına baş bolzın.
Maskay akkan talaydıñ
Keçüzine baş bolzın.

Konoçını kondırgan
Kozı izü ot, oçok,
Kelgendi azırgan,
Kızıl ottu taş oçok!
Toñdı çürçe ergisken,
Çiydi cazap bijırgan.
Ot-kalap caanım,
Onçobıska tüñey bol,
Onçobıstı korı!
O, Kuday, Ot-Ene Odım!

Küüs-küüs!
Küy odım!
Koyondıy cügürük bol!
Koydıy semis bol!
Küüs, küüs!

6.

*Altın gövdeli dağın
Aşidına şükrolsun.
Akıp coşan nehrin
Geçidine şükrolsun.*

*Gümüş şekilli dağlar
Aşidına şükrolsun.
Parlayıp akan nehrin
Geçidine şükrolsun.*

*Altı dağ aşıran
Kutsal ata şükrolsun.
Halkı, milleti tanıtın
Ata-anaya şükrolsun.*

*Dolanmazı dolandıran
Kutsal ata şükrolsun.
Eli, milleti tanıtın
Ana-ataya şükrolsun.*

*Dalgalanıp akan nehrin
Geçidine şükrolsun.
İpek elbise gövdeli dağın
Aşidına şükrolsun.*

*Kıvrılıp akan suların
Geçidine şükrolsun.
İpek gövdeli dağların
Aşidına şükrolsun.*

7.

*Ardıç, çam ağaçlı Ak-sümer
Geçidine şükrolsun.
Akarsuyun geçidinin
Geçidine şükrolsun.*

*Çam ağaçlı dağın
Aşidına şükrolsun
Dalgalanıp akan nehrin
Geçidine şükrolsun.*

8*.

*Misafiri konduran
Közü sıcak ateş, ocak,
Geleni doyuran,
Kızıl ateşli taş ocak!
Donmuşu çabuk eriten,
Çiği güzel pişiren.
Hürmetli ateşim,
Hepimize eşit ol,
Hepimizi koru!
O, Tanrı, Ateş-Ana Ateşim!*

9.

*Püüf-püüf!
Yan ateşim!
Tavşan gibi koşucu ol!
Koyun gibi semiz ol!
Püüf, püüf!*

* 8, 9, 10 ve 11 numaralı alkışlar *Ateş iyesi* için söylenen alkışlardır.

Küüs-küüs!
Kızıl calbıjıñ calbırat!
Küski koydıñ edin bererim!
Köbüregen üstıñ sarızın bererim!
Toñdı bolzo eeritkeñ!
Çiydi bolzo bıjırğañ!
Küüs, küüs!
Küy odım, küy!

Ak-sarı attu ot-ene!
Altın tondu ak-calkın!
Çiydi bolzo bıjırğañ,
Toñdı bolzo ergiskeñ,
Talkan küliñ çoktu catsın,
Taş oçoğıñ kızı turzın!

KUDAYLARDI ALKAGANI

Ozolop çıkkın Kün-Bırkan,
Oroytıp çıkkın Ay-Bırkan!
Soloñılu Ay-Bırkan!
Soloñılu Kün-Bırkan!
Ayı-Künem! Kün-Bırkan!
Agaru Kuday!
Agaru Kuday!
Agaru Kuday!
Örögi turgan
Üç-Kurbustan Kuday!
Kızıl tınıma,
Kıldu bajıma,
Azıragan balama,
Aydap cürgen malıma,
Alkı boyıma,
Bıyan beriger!
Bolujar!
Bıyan beriger!

Otıq taştı çagala,
Ot caların kamıskan,
Soloñızın kurçangan,
Ayı-künin aylangan,
Agaru Kudayım!
Agaru Kudayım!
Altay ceñezin cılıtkan
Agaru Kudayım!
Agaru Kudayım!
Agaru Kudayım!
Ak buludın cabıngan,
Kök buludın töjöngön,
Agaru Kudayım!
Agaru Kudayım!

ALTAYGA ALKIŞ

Karakol-Bajı - Üç-Eñmek!
Baylu, çümdü Altayım!

10.

*Püüf-püüf!
Kızıl alevini dalgalandır!
Güz koyununun etini veririm!
Köpüklü yağın sarısını veririm!
Donmuşu eriten!
Çiği ise pişiren!
Püüf, püüf!
Yan ateşim, yan!*

11.

*Ak-sarı atlı ateş ana!
Altın paltolu ak şimşek!
Çiği pişiren,
Donmuşu ise eriten,
Toz külün ateşli dursun,
Taş ocağın kızgın dursun!*

TANRILARA ALKIŞ

12.

*Önce doğan Kün-Bırkan,
Sonra doğan Ay-Bırkan!
Gökkuşaklı Ay-Bırkan!
Gökkuşaklı Kün-Bırkan!
Ayım, Güneşim! Kün-Bırkan!
Kutsal Tanrı!
Kutsal Tanrı!
Kutsal Tanrı!
Yukarıda duran
Tanrı Üç-Kurbustan!
Kızıl canıma,
Kıllı başıma,
Büyüttüğüm çocuğuma,
Otlattığım hayvanıma,
Bana,
Rahmetini ver!
Yardım et!
Rahmetini ver!*

13.

*Çakmak taşını çakarak,
Ateş tutuşturan,
Gökkuşağımı kuşanan,
Ayı, güneşi dolanan,
Kutsal Tanrım!
Kutsal Tanrım!
Altay'ın toprağını ısıtan
Kutsal Tanrım!
Kutsal Tanrım!
Kutsal Tanrım!
Ak bulutunu örtünen,
Gök bulutunu seren,
Kutsal Tanrım!
Kutsal Tanrım!*

ALTAY'A ALKIŞ

14.

*Karakol-Bajı - Üç-Eñmek!
Kutsal, görklü Altayım!*

Ak torkozın cabıgan,
Ak şirdegin töjögön,
Altın-möñünge orongon,
Karakol-Bajı - Üç-Eñmek!
Eñceyişken Üç-Eñmek!
Mızıldaşkan Üç-Eñmek!
Caltırgan Üç-Eñmek!

Korbolop öskön agaştı,
Bıcırayıp öskön agaştı,
Baylu, çümdü Altayım!
Adam cürgen Altayım!
Enem cürgen Altayım!
Baylagan, çümdegen Altayım!
Baş bolzın!
Baş bolzın!
Baş bolzın!

Op kuruy!
Kuruydañ kuruy, op kuruy!
Kulca tañmalu Altayım!
Eelü ene Altayım!
Ercinelü bay Altayım!
Aylu-kündü, ak taygalu,
Arjan suulu,
Arçın cıttı,
Ağaş taştı Altayım!
Albatım amır catsın,
Carındula tartıspazın,
Caaktuga aytırbazın,
Kinçek-caramıska kirbezın,
Kılış tudunıp üstügişpezın,
Bıçak tudunıp bırıçığıspazın.
Altayımınñ agajı köp bolzın,
Azırgan malı cer ayakka tolzın,
Açınganda at ködürgediy,
Aştaganda irik cigediy,
Baatır baldar cayalızın!
Ataanın alıjıp cürer,
Altayın ködürüp cürer,
Arga-çağı caan bolup,
Ayılga tolo baldarlu bolzın!

Bıltır cortkon col edi,
Bıltır cürgen kiji edim.
Adım Koñır, söögim Kergil.
Ayılım içinde üç balalu.

Caş agaştı cakalay,
Cortup keldis, Altayıs!
Cajıl çeçek Altayga,
Ayıldap keldis, Altayıs!

Möş agaştı cakalay,
Cortup keldis, Altayıs!
Möñün çeçek Altayga,
Ayıldap keldis Altayıs!

Ak ipeğini örtünen,
Ak keçesini yayan,
Altın, gümüşe sarınmış,
Karakol-Bajı - Üç-Eñmek!
Eğilmiş Üç-Eñmek!
Işıldayan Üç-Eñmek!
Parıldayan Üç-Eñmek!

15.

Sürgün veren ağaçlı,
Çaturdayarak büyüyen ağaçlı,
Kutsal, görklü Altayım!
Atamın yaşadığı Altayım!
Anamın yaşadığı Altayım!
Koruyan, yaratan Altayım!
Şükrolsun!
Şükrolsun!
Şükrolsun!

16.

Amin!
Amin de amin, amin!
Deri işlemeli damgalı Altayım!
İyeli ana Altayım!
Değerli, kutsal Altayım!
Aylı, güneşli, ak dağlı,
Kaynak sulu,
Ardıç kokulu,
Ağaçlı, taşlı Altayım!
Halkım huzurlu yaşasın,
Gücünü kötüye kullananla tartışmasın,
Kötü dilliyе söyletmesin,
Günaha girmesin,
Kılıç tutunup savaşmasın,
Bıçak tutunup kavga etmesin.
Altayımın ağacı çok olsun,
Beslediği hayvanı yeryüzünü doldursun,
Öfkelenince at kaldıracak gibi,
Acıkınca toklu yiyecek gibi,
Bahadır gençleri olsun!
Birbirini koruyup kollayacak,
Altayına hürmet gösterecek,
Güçlü, kuvvetli yetişkinler olup,
Ev dolusu çocuk sahibi olsun!

17*.

Bıldır yürünen yol idi,
Bıldır yaşayan insan idim,
Adım Koñır, boyum Kergil.
Evimde üç çocuğum var.

Yaş ağacın kıyısından,
At koşturup geldik, Altayımız!
Yeşil çiçekli Altaya,
Misafir geldik, Altayımız!

Çam ağacının kıyısından,
At koşturup geldik, Altayımız!
Gümüş çiçekli Altaya,
Misafir geldik, Altayımız!

* 17, 18, 19, 20, 21, 22, numaralı alkışlar yaz ve güz mevsimlerinde olmak üzere yılda iki defa yapılan *Altay Ködürgeni* adlı bayramda söylenen alkışlardır.

Altın çöçöy kolımda
Tutkay bedeer, Altayım!
Aktu sanaam aydayın,
Ukkay bedeer, Altayım?!

Möñün çöçöy kolımda
Tutkay bedeer, Altayım?!
Tuyuk sözüm aydayın,
Ukkay bedeer, Altayım?!

Kök ölöñniñ bajınañ
Üzüp cizes kandıy ne?
Möñkü suulu Altaydañ
Amzap cürze kandıy ne?

Ak ölöñniñ bajınañ
Üzüp cizes kandıy ne?
Arjan suulu Altaydañ
Amzap cürze kandıy ne?

Segis kırılı cada taş-
Kinibis kesken Altayıs!
Segizen kırılı taş Möndür-
Kiribis cuugan Altayıs!

Altı kırılı taş cada-
Kinibis kesken Altayıs!
Altan kırılı taş Möndür-
Kiribis cuugan Altayıs!

Kıyazınañ körördö,
Kamçı sındı Kan-Altay!
Üstineñ tömön körördö,
Üç toluktu Kan-Altay!

Koy terezi tonımnıñ
Eskizi kalzın Altayga.
Komırgaydıy ünimniñ
Cañızı kalzın Altayga.

Eski tere tonımnıñ
Eskizi kalzın Altayga.
Ediskidiy ünimniñ
Cañızı kalzın Altayga.

Cılan başı soyıldı,
Cıl başı ebirildi,
Cılan cılap korkıtpagar,
Eski cılım çıktı,
Cañı cılım kirdi.
Koyon cılap korkıtpagar,
Koltıgarga sığındırgar!
Catka caşka celiger!
Calanga mal celiger!
Karı catkan kireltelü bolzın.
Catkan koydı turguspagar.
Carınduga cıktırpagar!

18.

*Altın kadeh elimde,
Tutar mısın, Altayım!
Dürüst düşüncemi söyleyeyim,
Dinler misin, Altayım?!*

*Gümüş kadeh elimde,
Tutar mısın, Altayım?!
Sırrımı söyleyeyim,
Dinler misin, Altayım?!*

19.

*Gök otun başından
Koparıp yesek ne olur?
Altayın zirvelerinin suyunun
Tadına baksak ne olur?*

*Ak otun başından
Koparıp yesek ne olur
Altayın kaynak sularının
Tadına baksak ne olur?*

20.

*Sekiz kenarlı yada taşı-
Göbeğimizi kesen Altayımız!
Seksan kenarlı taş Möndür-
Kirimizi yıkayan Altayımız!*

*Altı kenarlı yada taşı-
Göbeğimizi kesen Altayımız!
Altmış kenarlı taş Möndür-
Kirimizi yıkayan Altayımız!*

*Kenarından baktığında,
Kamçı gövdeli Kan-Altay!
Üstten aşağı baktığında,
Üç köşeli Kan-Altay!*

21.

*Koyun derisi paltomun
Eskisi kalsın Altaya.
Kaval gibi sesimin
Yankısı kalsın Altaya.*

*Eski deri paltomun
Eskisi kalsın Altaya.
Düdük gibi sesimin
Yankısı kalsın Altaya.*

22*.

*Yılan başı soyuldu,
Yıl başı dolandı,
Yılan gibi korkutmayın,
Eski yılım çıktı,
Yeni yılım girdi.
Tavşan gibi korkutmayın,
Koltuğunuza sıkıştırın
Ölüye, diriye gidin!
Otlığa mal salın!
Yatan kar faydalı olsun!
Yatan koyunu kaldırmayın.
Güçlüye yıktırmayın!*

* Her yıl Şubat ayında yapılan *Çağa Bayram*'da söylenen alkışlardan biri.

Üç-Kurbustan kudayım!
Ulu alkış beriger.
Ürlü mal cıl çıgıp,
Üstü ajıs tügenbezin!
Altay-kuday alkış berzeer!
Ak malıbis koroboy,
Amır, cakşı cıl çıksın!
Ak bıyanıbis oorıbazın,
Ak südibis tügenbezin.
Alkı boyıbis oorıbay,
Amır, cakşı cıl çıgak!
Kazan-ayak kaymaktu,
Kelin-keçin omok bolzın!
Ercinelü çımalı curt
Ercine biske berzeer!
Eldiñ-conniñ oorızı
Eski karla cogolzon.
Kubulgazın cuuktatpay,
Kuday, biske, boluşsaar?!
Cetker-celmis cuuktatpay,
Cer-kindigi enebis!
Kös cetpesteñ körzögör,
Ukpas cerdeñ uksagar.
Baştañ baş bolzın!
Bazıp öskön Altayıs!

Cılgayak cıl ekeldi!
Cılu, cılu bol!
Kar kayılzın,
Kök çıksın,
Kıra sürzin,
Kobıdañ suular
Kokurlajop kojoñdoşsın!
Cılgayak! Cılgayak! Cıl ekelzin!
Kuştar da kojoñdoşsın!

Sarı baştu balalu bol,
Sarı aygırlu maldu bol.
Alın edeğiñe bala bassın!
Kiyin edeğiñe mal bassın!

Taş oçoğıñ bek bolzın,
Talkan küliñ izü bolzın!
Kotoniñ toltıra mal bolzın,
Koyniñ toltıra bala bolzın!

Caandı caan de!
Caştı caş de!
Kırgendi kiydire kündüle,
Çıkkandı çıgara kündüle!

Aldımla baspa,
Adımdı adaba,
Albatını çaylat,
Ayıl-curtıñnañ atkar!

23*.

Üç-Kurbustan Tanrım!
Ulu alkış verin.
Hayvan sürüsü yıl çıkarıp,
Yağlı aşımız tükenmesin!
Altay-kuday alkış verin!
Ak malımız azalmasın,
Rahat, iyi yıl çıksın!
Ak kurbanımız hastalanmasın,
Ak sütümüz tükenmesin.
Bedenimiz hastalanmadan,
Rahat, iyi yıl çıkaralım!
Kap kacağıımız kaymaklı,
Gelinimiz, kızımız dinç olsun!
Kutsal karıncalı yurt
Bize kutsallığı ver!
Halkın, milletin hastalığı
Eski karla yok olsun.
Rahmetini esirgeme,
Kuday, bize yardım etseniz?!
Şeytan, kötü ruh yaklaştırma,
Cer-kindigi anamız!
Göz görmeyen yerden görseniz,
Duyulmayan yerden duysanız.
Çok şükür olsun!
Yürüyüp yaşadığımız Altayımız!

24.

Cılgayak yıl getirdi!
Sıcak, sıcak ol!
Kar erisin,
Yeşillik çıksın,
Tarla sürülsün,
Vadiden nehirlere
Şakalaşıp, şarkı söylesin!
Cılgayak! Cılgayak! Yıl getirsin!
Kuşlar da şarkı söylesin!

25**.

Sarı başlı çocuklu ol,
Sarı aygırlı hayvanlı ol.
Ön eteğiñe çocuk bassın!
Arka eteğiñe hayvan bassın!

Taş ocağıñ bek olsun,
Külün sıcak olsun!
Sürü dolusu hayvanın olsun,
Koyun dolusu çocuğun olsun!

Büyüğünü say!
Küçüğünü bil!
Girene saygı göster,
Çıkana gidene kadar ikramda bulun!

Önümden yürüme,
Adımı anma,
Halka çay sun,
Evden, yurttan yolcu et!

* 23 ve 24 numaralı alkışlar kış mevsiminin bitimiyle birlikte baharın gelişini kutlamak için yapılan Cılgayak adlı bayramda söylenirler.

** Gelinin damadın evine geldiğinde damadın babasının yatağın ucundaki perdeyi açtıktan sonra söylediği alkış.

Odırgan odı çoktu bolzın,
Oturgan boyı ençü bolzın,
Altın oçok taykılbazın,
Askan kazanı kelteybezın!
Eelgelü curt tutsın,
Ercinelü mal azırazın.
Aydap cürgeni mal bolzın,
Azırap cürgeni bala bolzın.
Amadap cöögön keldiger
Iris bolzın.
Taş oçok taykılbazın,
Talkan küli çaçılbazın,
Aytkan sözim alkış bolzın.

AYIL TUTKAN BALDARGA ALKIŞ

Taş oçoğı taykılbazın,
Talkan-külü çaçılbazın,
Kümüş oçoğı taykılbazın.
Küler kazanı kelteybezın.
Odurgan odı çoktu bolzın,
Askan kazanı soolbozın,
Ayılınan ulus ayrılbazın.
Azıraganı bala bolzın,
Aydaganı mal bolzın.
İştegen iji cedimdü bolzın,
Eki boyı eptü bolzın.
Cüs çaş cajazın,
Cügürük at minzın!
Otırganı oluttu bolzın,
Ottoñ kazan ayrılbazın!

Eki turun birikken-
Ottoñ çoktu ot bolzın!
Eki bala birikti-
Curttañ cakşı curt bolzın!

Caaktuga ayttırbay cürüger!
Carınduga tutturbarar!
Çıga cügürüp, malım deger!
Kire cügürüp, balam deger!
Caandardı toop cürger,
Seniñ, meniñ deşpeger!
Eki törögöngö boluş cürger!

Odırgan odıgar çoktu bolzın,
Orında baldar oynozın.
Kabayda bala ekçelzın,
Kazanar kaynap turzın.
Çakıgarda attar turzın,
Ayıldarga albatı cuulzın.
Malıgarga mal kojulzın,
Baldarga baş kojulzın!
Caş ağaştı cara tartkadıy,
Cakşı, kadık cadıgar!
Kak ağaştı kastay tartkadıy,

26*.

*Yaktığı ateş harlı olsun,
Rahat yaşasın,
Altın ocak yerinden oynamasın,
Astığı kazanı eğilmesin!
Sağlam yurt tutsun,
Kutsal mal beslesin.
Sürdüğü hayvan olsun,
Beslediği çocuk olsun.
Bir amaçla geldiniz
Mutluluk olsun.
Taş ocak yerinden oynamasın,
Toz külü saçılmasın,
Söylediklerim alkış olsun.*

27.

EVLENEN GENÇLERE ALKIŞ

*Taş ocağı yerinden oynamasın,
Toz külü saçılmasın,
Gümüş ocağı yerinden oynamasın.
Bronz kazanı eğilmesin,
Yaktığı ateş harlı olsun,
Astığı kazanı suyunu çekmesin,
Eviden insanlar ayrılmasın.
Beslediği çocuk olsun,
Sürdüğü hayvan olsun
İşleri bereketli olsun,
İkisi huzurlu olsun.
Yüz yaş yaşasın,
Rahvan ata binsin!
Oturdıkları yer iyi olsun,
Ateşten kazanı ayrılmasın!*

28.

*İki ateşli odun birleşti-
Ateşten harlı ateş olsun!
İki genç birleşti-
Eviden iyi ev olsun!*

29.

*Yanaklıya söyletmeden yaşayın!
Omuzluğa tutturmayın!
Çıkıp koşunca, hayvanım deyin!
Girip koşunca, yavrum deyin!
Büyüklere sayın,
Senin, benim demeyin!
İki akrabaya da yardım edin!*

30**.

*Yaktığınız ateşiniz harlı olsun,
Yatakta çocuklar oynasın,
Beşikte bebek sallansın,
Kazanınız kaynasın.
At direğinizde atlar dursun,
Evinize halk toplansın,
Hayvanınıza hayvan eklensin,
Çocuklarınıza baş eklensin!
Yaş ağacı yaracak gibi,
İyi, sağlıklı yaşayın!
Kuru ağacı söküüp çıkaracak gibi,*

* Damadın evine gelince saygın birinin *Ateş iyesi* için söylediği alkış.

** Damadın anne ve babasının damada söylediği alkış.

Kadık, cakşu cadıgar.
Torkonıñ cıgındıy,
Tostıñ kabındıy,
Eptü, cakşu cadıgar!
Ak-bıyanar kojulıp össin,
Ak-cöjölü cadıgar!
Ak sağıştı albatıga
Alkı boyıgar kileger!
Bardañ alıjıgar,
Coktuga berijiger!

CAŞ BALAGA ALKIŞ

Balam, koyonnoñ cügürük bol!
Koydoñ semis bol!
Carıdu neme sokpozın,
Caaktu neme aytpasın!
Tay at ködürbes bol,
Tar ejikke batpas bol!
Ak Sümer adañ bolzın,
Agın suu eneñ bolzın!

Ak-Cayık azık-tülük persin!
Altayga çıkkayzım-
Kazık persin!
Agın suudı keçkezim-
Keçü persin!
Kan-Taygadañ - kamdu persin!
Kaptargadañ - üleş persin!
Ak-Cayık baş bolzın!

Tal cakalu talaylar,
Taş cakalu taygalar.
Altın sindu Altayım,
Amırgı ündü tuularım.
Şuurmakka tuturbagar,
Talaydañ keçü beriger!
Şuurganga tuturbagar,
Taygadañ aju beriger!
Kancagamdı kandu edip,
Kaptırgamdı üstü edip,
Alkı boyımdı candırgar,
Koltıgardı açıp beriger,
Alkış-bıyan beriger!

Baş bolzın, arjan-suu!
Bajım, közim cazılzın!
Baş bolzın, kудay suu!
Bir alkıjım cet kalzın!
Alkı boyıñ kirlenbe,
Ayrı butka tepsetpe!
Ak ayasta aru cat,
Kök ayasta koru cat!
Bala-barkama amır ber!
Alkı boyıma andık ber!
Aylanıp kelzem suuña
Kıyra alkıp buularım,
Buurdañ alkış aydarım!

Sağlıklı, iyi yaşayın.
İpeğın dikiş yeri gibi,
Akağacın kabuğu gibi,
Rahat, iyi yaşayın!
Nasibiniz artarak çoğalsın,
Ak servetli yaşayın!
Ak düşünceli halka
Merhamet edin!
Vardan alın,
Yoksula verin!

31.

KÜÇÜK ÇOCUĞA ALKIŞ

Yavrum, tavşandan iyi koşar ol!
Koyundan semiz ol!
Güçlü (seni) dövmesin,
Kötü dilli bir şey söylemesin!
Tayın kaldıramayacağı kadar (ağır) ol,
Dar kapıya sığmaz ol!
Ak Sümer (dağı) baban olsun,
Akarsu anan olsun!

32*.

Ak-Cayık azık versin!
Altaya çıkacağı
Kazık versin!
Akarsuyu geçeceğim
Geçit versin!
Kan-Tayga'dan kunduz versin!
Kancadan av payı versin!
Ak-Cayık şükrolsun!

33.

Dal yakalı nehirler,
Taş yakalı dağlar.
Altın gövdeli Altayım,
Amırgı ** sesli dağlarım
Su üstündeki kara tuturmayın,
Nehirden geçit verin!
Tıpiye tuturmayın,
Dağdan aşıt verin!
Kolanlarımı kanlayıp,
Kancamı yağlayıp,
Beni döndürün,
Koltuğunuzu açın,
Alkış, bereket verin!

34***.

Şükrolsun, kaynak suyu!
Başım, gözüm iyileşsin!
Şükrolsun tanrı su!
Bir alkıjım ulaşsın!
Temiz halin kirlenmesin,
Ayaklar seni tepmesin!
Ak göğün altında temiz kal,
Gök göğün altında (kendini) koru!
Çoluğuma çocuğuma huzur ver!
Bana rahat, sağlık ver!
Tekrar gelsem suyuna
Bez bağlarım,
Gönülden alkış söylerim!

* 32 ve 33 numaralı alkışlar avcıların söyledikleri alkışlardır.

** Avcıların hayvanları çağırmak için öttürdükleri boru.

*** Kaynak suyunun iyisine söylenen alkış.

CUNULU BOLZO ALKIŞ:

Cañmır eezi cunup salzın
Calkın eezi alas bolzın!
Möndür eezi alas bolzın!
Arcan bolgon ak cunu-
Albatınıñ cunuji!

Ak tayganiñ arçını
Alas bolup carazın!
Arcan-kutuk suuları
Alkiş bolup amzalsın!
Arçın-kırçın alastu
Arcan-kutuk cunulu
Altın kuruy, ak kuruy!
Kuruy! Kuruy!Op kuruy!

ARCAN-KUTUKKA ALKIŞ

Korkırap akkan
Kara suulu,
Şorkırap akkan,
Kara suulu,
Baylu-çümdü Altayım!
Kobi-ciktü, kool-salaalu!
Korkırap akkan
Kara suulu,
Şorkırap akkan
Kara suulu,
Mızıldap akkan
Kara suulu,
Baylu-çümdü Altayım!

AK SANAA-AK CAÑ

Arba caaştar köptözin,
Ak sanaalar carızın.
Möndür caaştar köptözin,
Möñkü sındar ceñilzin.

Al sanaanı carıtsın,
Altın sındı sergitsin,
Küün-sanaanı carıtsın,
Kümüş sındı ceñiltsin.

Oyın-cırgal köptözin,
Ontu-kalak çok bolzın.
Katkı-oyun köptözin,
Kalak-koron çok bolzın.

Kiyimine kir cukpazın,
Kirbigine kir tiybezin,
Kejigineñ kelteybezin.
Kutugınañ kuurabazın.

Kaalgazı bek bolzın,
Kaaçızı tıñ bolzın,

35.

YAĞMURA ALKIŞ

Yağmur iyezi yıkasın
Yıldırım iyesi alas olsun!
Dolu iyesi alas olsun!
Kutlu olan ak yıkamış,
Halkın yıkamışı!

36.

Ak dağ ormanının ardıcı
Alas için uygun olsun!
Kutlu yer altı suyu
Alkiş için tadılsın!
Ardıçla alaslanmış
Kutlu suyla yıkanmış.
Altın kuruy ak kuruy!
Kuruy! Kuruy!Op kuruy!

37.

KUTLU SUYA ALKIŞ

Gürüldeyip akan
Pınarları olan,
Şırıldayıp akan
Pınarları olan,
Kutlu töreli Altayım!
İnişli çıkışlı, ağaçlı taşlı!
Gürüldeyip akan
Pınarları olan,
Şırıldayıp akan
Pınarları olan,
Parıldayıp akan
Pınarları olan,
Kutlu töreli Altayım!

38.

AK DÜŞÜNCE - AK DİN

Arpa yağmurları artsın
Ak düşünceler aydınlansın.
Dolu yağmurları çoğalsın,
Ak, kuru görünüş azalsın.

Kara düşünceleri aydınlatsın.
Altın görünüşü ışıldatsın,
İstekleri gerçekleştirsin,
Gümüşi görünüşü azaltsın.

Bayramlar çoğalsın
Üzüntü keder yok olsun.
Gülme oyun çoğalsın,
Acı keder yok olsun.

Giysilerine kir sürülmesin,
Kirpiğine kir değmesin,
Eklemleri eğrilip bozulmasın.
Kutsallığını yitirmesin.

Kapısı bek olsun,
Kenarları güçlü olsun,

Kojultazı köp bolzın,
Koromcızı as bolzın.

Kirge-bırğa tutturbazın,
Kinçek-caramas cuuktabazın,
Almıs-şulmus albazın,
Aza-cetker tabarbazın.

Komurgaylı ölöñdi
Bis çappaylık,koy cizin.
Komudaldu cürümdi
Sananbaylık,undulzın.
Calbıraktu ölöñdi
Bis cappaylık, mal cizin.
Caynalgandu cürümdi
Sananbaylık,undulzın.

*Kazancı çoğalsın,
Kayıpları azalsın.*

39.

*Kir pas olmasın,
Felâket, afet uzak dursun,
Şeytanlık girmesin,
Kaza belâ uğramasın.*

*Kamışlı otları
Biz biçmeyelim, koyun yesin.
Çile dolu hayatı
Anmayalım, unutulsun.
Yapraklı otları
Biz biçmeyelim, mal yesin.
Hoşnutsuz hayatı
Anmayalım, unutulsun.*